

22 באפריל 2021
י' באייר תשפ"א

פרטיות באמצעי תשלום מתקדמים להעברת כספים ולתשלום בבתי עסק

הקדמה

בשנים האחרונות נכנסו לשוק הישראלי אפליקציות (יישומונים) להעברת כספים בין יחידים ואמצעים מתקדמים לתשלום בבתי עסק. אפליקציות ואמצעים אלו (להלן – 'אמצעי תשלום מתקדמים'), מציעים אלטרנטיבה לשימוש בכסף מזומן, בצ'קים ובכרטיסי אשראי.

ככלל, לשימוש באמצעי תשלום מתקדמים יתרונות רבים. שימוש זה עשוי להיות יעיל, נוח ולשפר את היכולת לעקוב אחר עסקאות שביצענו בעבר. עם זאת, אמצעים אלו אוספים מידע רגיש על אודות משתמשים, כגון מספר תעודת זהות ופרטי כרטיס אשראי, ומאפשרים ניתוח של התנהלותם (הכללית והכלכלית) באופן העשוי להעיד רבות על אישיותם של המשתמשים, העדפותיהם ואורח חייהם. לאור זאת, יש להבטיח כי השימוש באמצעי תשלום מתקדמים ייעשה באופן שמגן על פרטיותם של המשתמשים, ושלאפשר להם לשלוט במידע.

הרשות להגנת הפרטיות במשרד המשפטים (להלן – 'הרשות להגנת הפרטיות' או 'הרשות') ניתחה את מסמכי מדיניות הפרטיות ותנאי השימוש של אמצעי התשלום המתקדמים המרכזיים הפועלים כיום בישראל. מתוך ניתוח זה גיבשה הרשות סדרה של המלצות לניהול השימוש באמצעי תשלום מתקדמים בהיבטים של פרטיות, הסכמה ואבטחת מידע.

אמצעי תשלום מתקדמים בישראל – רקע כללי

מהפכת המידע שינתה, וממשיכה לשנות, היבטים רבים הנוגעים לחיינו. שינוי מרכזי מתרחש בכל הנוגע לשוק התשלומים. כיום, יותר ויותר אנשים מבצעים רכישות באופן מקוון (On-line), תוך שימוש באמצעי קצה חכמים (מחשבים, טלפונים ניידים), ותוך צמצום השימוש באמצעי התשלום המסורתיים. כמו כן, מספר הולך וגובר של אנשים משתמשים בשירותי בנקאות דיגיטלית.¹

בתקופה האחרונה, כחלק משינוי נרחב זה ובמסגרת ההתפתחות הגלובלית של תחום הפינטק (Fintech – Finance Technology) ומימוש הרעיון של 'ארנקים דיגיטליים', החלו להיכנס לשוק הישראלי אפליקציות להעברת כספים בין יחידים ואמצעים מתקדמים לתשלום בבתי עסק.

להלן יפורטו השירותים המרכזיים הפועלים כיום בישראל בהקשרים אלו:

אמצעי תשלום מתקדמים להעברת כספים – נכון להיום פועלות בישראל מספר אפליקציות עיקריות המאפשרות העברת כספים בין יחידים.

¹ בסקר של איגוד האינטרנט הישראלי מחודש יולי 2020 נמצא כי מעל ל-80% ממשתתפי הסקר ציינו כי הם משתמשים בשירותים של בנקאות דיגיטלית (צפייה בחשבונות ברשת, הפקדת צ'קים וכו'). להרחבה ראו: <https://www.isoc.org.il/sts-data/israeli-internet-usage-survey-2020>

ככלל, האפליקציות האמורות מאפשרות העברות של כספים בין יחידים (P2P, Person to Person) וכן איסוף תשלום במסגרת קבוצתית, כאשר העברת הכספים באפליקציה מתבצעת כיום מכרטיס האשראי של המשלם, לחשבון הבנק של מקבל התשלום או לכרטיס האשראי שלו. התשלום מתבצע באמצעות הטלפון החכם ומבלי שהמשלם יידרש להקליד את פרטי חשבון הבנק של הגורם אליו מועבר התשלום.

עוד ביולי 2019 צוין בנייר עמדה של בנק ישראל בנושא, כי למרות שהאפליקציות האמורות משמשות כיום בעיקר להעברת כספים בין אנשים פרטיים, לא מן הנמנע ששימוש זה יורחב גם לתשלום במסגרות מסחריות ובבתי עסק (P2B, Person to Business), כפי שקורה במדינות רבות בעולם.² לפי נייר העמדה, בשנים 2019-2021 פעילות הבנקים להחדרת השימוש באפליקציות לתשלום בבתי עסק תיעשה "באופן מוגבל בלבד". יצוין כי בפועל, זה מכבר נעשה שימוש באפליקציות האמורות להעברת תשלום במסגרת עסקית-מסחרית, וזאת לדוגמה במסגרת העברת תשלום מאנשים פרטיים לבעלי מקצוע המספקים להם שירותים ובמקרים מסוימים אפילו לחברות מסחריות. האפליקציות אמורות לשמש בהמשך גם להעברת כספים בין בתי עסק (Business to Business) וכן לאפשר לבצע תשלומים בין מוסדות, לרבות משרדי ממשלה.

אמצעים מתקדמים לתשלום בבתי עסק – אמצעים אלו מאפשרים העברת תשלומים ישירות לבתי עסק באמצעות מכשיר הטלפון החכם או התקן חכם אחר, תוך שימוש בטכנולוגיית NFC (תקשורת טווח אפס – Near Field Communication). התשלום באמצעים אלו מתבצע באמצעות קירוב מכשיר הטלפון למערכת סליקת אשראי בבתי העסק, המותאמת לתקן EMV, וללא צורך באמצעי תשלום נוספים. במסגרת התשלום נדרש המשלם לאשר את זהותו, תוך שימוש באמצעי זיהוי שונים (הקשת קוד אישי, זיהוי טביעת אצבע וכדומה). לאחר סיום תהליך הזיהוי, התשלום מתבצע באופן אוטומטי ומידי מהמכשיר החכם של הלקוח לחשבון של בית העסק.

השימוש באמצעים האמורים מהווה חלק מהכניסה לשוק של מערך התשלומים ללא מגע יד אדם (Contactless payment) בבתי עסק, הכולל גם תשלום ללא מגע באמצעות כרטיסי אשראי. אופן תשלום זה הופך רלוונטי יותר ויותר, וזאת במיוחד בתקופת התמודדות המשק עם נגיף הקורונה והצורך בשמירת מרחק וצמצום מגע בין יחידים.

לסיום חלק זה יצוין כי מזה מספר שנים ניתן לבצע פעולות פיננסיות שונות ברשת, וזאת במסגרת אתרי האינטרנט של הבנקים השונים והאפליקציות הייעודיות שלהם. מסמך זה אינו עוסק באתרים ובאפליקציות אלו.

² בנק ישראל "נייר עמדה בנושא פעילות אפליקציות התשלומים של הבנקים" (9.7.2019), <https://www.boi.org.il/he/NewsAndPublications/PressReleases/Documents/%D7%A0%D7%99%D7%99%D7%A8%20%D7%9E%D7%93%D7%99%D7%A0%D7%99%D7%95%D7%AA%20%D7%90%D7%A4%D7%9C%D7%99%D7%A7%D7%A6%D7%99%D7%95%D7%AA%20%D7%AA%D7%A9%D7%9C%D7%95%D7%9E%D7%99%D7%9D.pdf>.

איסוף מידע ושימוש במסגרת אמצעי תשלום מתקדמים

שימוש באפליקציות להעברת כספים ובאמצעים מתקדמים לתשלום בבתי עסק כרוך באיסוף מידע רב על אודות משתמשים. השימוש בשירותים אלו מחייב רישום והורדה של אפליקציות למכשיר הטלפון החכם, במסגרתם נדרשים המשתמשים לספק פרטי מידע רבים, לרבות כאלו המוגנים על פי חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 (להלן – 'חוק הגנת הפרטיות'), כגון: מספר תעודת זהות, פרטי כרטיס אשראי, פרטי חשבון בנק וכדומה. בחלק מהמקרים עומדת למשתמשים גם האפשרות להשתמש במידע ביומטרי (טביעת אצבע; זיהוי פנים) כחלק מהליך הזיהוי וה"כניסה" לאמצעים אלו, באופן העשוי להביא גם לאיסוף ושמירת מידע רגיש זה.

כמו כן, מידע רב על אודות משתמשים – אישיותם, העדפותיהם, אורח חייהם ותחומי העניין שלהם – נאסף, מעובד ונוצר במסגרת ניתוח השירותים את פעילות המשתמשים בהן, אשר לעיתים מועבר גם לצדדים שלישיים. המידע האמור מנותח, בין היתר, לצרכים מסחריים. מתוך מסמכי המדיניות השונים עולה כי המידע הנאסף עשוי לשמש לשיפור סוג המוצרים, השירותים וההצעות שיוצעו למשתמשים, וכן לשם פרסום, שיווק ישיר, ניטור וניתוח סטטיסטי שלו.

עקרונות דיני הגנת הפרטיות

הזכות לפרטיות הינה זכות חוקתית הקבועה בסעיף 7 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, כמו גם זכות אזרחית המוסדרת תחת הוראות חוק הגנת הפרטיות. חוק הגנת הפרטיות כולל מספר עקרונות מרכזיים. עיקרון אחד הוא **עיקרון ההסכמה**, המבטא את שליטתו של הפרט ביחס למידע הנוגע אליו, ולפיו הפרט הוא האחראי ביחס לאיזה מידע הנוגע אליו ייחשף, ולמי. עיקרון זה בא לידי ביטוי, בין היתר, בסעיף 1 לחוק הגנת הפרטיות, הקובע כי "לא יפגע אדם בפרטיות של זולתו ללא הסכמתו". על פי חוק הגנת הפרטיות, הסכמה בהקשר זה צריכה להיות "מדעת", קרי כזו הניתנת רק לאחר שאדם מבין את משמעות הסכמתו, ואת השלכותיה.

יישום ראוי של עיקרון זה מחייב את מבקש ההסכמה לפרט בפני הגורם המעניק אותה את כלל הפרטים הרלוונטיים לקבלת החלטה בנושא. על מבקש ההסכמה לפרט, בין היתר, איזה מידע ייאסף בעקבות קבלת ההסכמה, אילו שימושים ייעשו בו, למי הוא עשוי להיות מועבר ולשם איזו מטרה. ההסבר צריך להיות ברור, ישיר, בשפה ברורה ונגישה וכן לכלול פירוט בדבר זכויותיו של מושא המידע, כפי שגם יצוין בהמשך.

ואולם, במקרים רבים יידוע שלעצמו אינו מספק. אחד הכללים המרכזיים הנגזרים מעיקרון ההסכמה הוא שלמושא המידע תהיה אפשרות אמיתית של בחירה, כדי שניתן יהיה לומר שהסכמתו ניתנה מרצון חופשי. אפשרות הבחירה יכולה להתממש בדרך של Opt-in או Opt-out. יחד עם זאת, **הסכמה אקטיבית לאיסוף מידע במסגרת של Opt-in – במובחן מקבלת הסכמה פסיבית במסגרת של ברירת מחדל והליך של Opt-out – נתפסת מבחינה פרשנית כמבטאת באופן מדויק וראוי יותר**

את משמעות עיקרון ההסכמה, ומעניקה לו משקל משמעותי יותר.³ כך, כפי שציין פרופ' מיכאל בירנהק בעניין זה:

"בררת-המחדל המוצעת לאזרח חשובה, מאחר שרבים אינם משנים אותה ... הסיבה לכך היא שרבים אינם מודעים לבררת-המחדל, אינם מבינים אותה ואת משמעות השינוי, וחוששים שהמוצר שיקבלו לא יתפקד כשורה ... שתי האפשרויות הן-Opt-in לעומת Opt-out. במצב הראשון בררת-המחדל היא שהמידע ייאסף וייעשו בו שימושים ככל שאוסף המידע מפרט, ואדם שמתנגד לכך צריך לבצע פעולה יזומה של שינוי בררת-המחדל. במצב השני בררת-המחדל היא שהמידע לא ייאסף, אלא אם כן האדם מסכים שהוא ייאסף. לצורת הבחירה יש חשיבות מכרעת. במצב של Opt-out האפשרות לשינוי בררת-המחדל כלולה בחוזה מפורש, ואז ההסכמה היא מפורשת, אולם היא אינה מגעת בהכרח כדי הסכמה מדעת".⁴

יובהר כי הצורך בקבלת הסכמה אקטיבית לאיסוף מידע מתחדד במיוחד בנסיבות בהן מדובר במידע מזוהה על אדם (או מידע הניתן לזיהוי), כאשר איסוף המידע והשימוש בו נועדו לצרכי פרופילינג, וכאשר ההסכמה ניתנת בנסיבות בהן קיימות פערי כוחות בין מבקש ההסכמה למעניק אותה.⁵

עיקרון מרכזי נוסף בחוק הגנת הפרטיות הוא **עיקרון צמידות המטרה**. על פי עיקרון זה, המוסדר תחת סעיפים 2(9) ו-8(ב) לחוק הגנת הפרטיות, שימוש במידע יכול להיעשות אך ורק בהתאם למטרה שלשמה הוא נאסף מלכתחילה. במובן זה, שימוש במידע למטרה אחרת מזו שלשמה הוא נאסף, מהווה פגיעה בפרטיות. חוק הגנת הפרטיות והתקנות שהותקנו מכוחו קובעים גם חובות שונות הנוגעות לרישום מאגרי המידע ואופן אבטחת המידע, ובין היתר, את החובה לבחון את הצורך בהמשך שמירתו של מידע כתלות בתכלית איסופו.

חוק הגנת הפרטיות מתייחס גם ל**זכויות מושא המידע**. כך, על-פי סעיף 11 לחוק, יש להודיע למושא המידע (data subject) על הכוונה לאיסוף המידע תוך פירוט מטרות השימוש בו, ותוך ציון האם יש חובה חוקית למסירת המידע או שמא הדבר נתון להסכמתו. סעיף 13 לחוק מעניק למושא המידע זכות לעיין במידע הנוגע אליו, וסעיף 14 לחוק מקנה לו את הזכות לדרוש את תיקונו בנסיבות המתאימות לכך. סעיף 17(ב) לחוק, העוסק בדיוור ישיר, קובע כי כל אדם זכאי לדרוש, בכתב, מבעל מאגר מידע המשמש לדיוור ישיר, שמידע המתייחס אליו יימחק ממאגר המידע.

³ זוהי עמדה פרשנית כללית. להסבר על אופן קבלת הסכמה במתכונת של Opt-In ולפרשנות ספציפית ביחס לצורך בקבלת הסכמה אקטיבית בשירותי דיוור ישיר, ראו הנחיית רשם מאגרי מידע מס' 2/2017 "פרשנות ויישום הוראות חוק הגנת הפרטיות בעניין דיוור ישיר ושירותי דיוור ישיר", https://www.gov.il/BlobFolder/policy/direct_mail_2/he/direct%20mail.pdf.

⁴ מיכאל בירנהק "שליטה והסכמה: הבסיס העיוני של הזכות לפרטיות" **משפט וממשל** יא 9, 53-54 (תשס"ח). להרחבה על ההבחנה בין האפשרויות ראו גם: ע"מ 1386/07 **עיריית חדרה נ' שנירוב בע"מ** (פורסם בנבו, 16.7.2012).

⁵ גישה זו הובעה על-ידי היועץ המשפטי לממשלה במסגרת עמדה שהגיש בת"צ (מרכז) 22141-03-15 **פנחס יוסף גרינברג נ' חברת סלקום ישראל בע"מ** (פורסם בנבו, 5.3.20).

ככל הזכויות, גם הזכות לפרטיות אינה מוחלטת וייתכנו נסיבות בהן אינטרסים אחרים יצדיקו פגיעה מסוימת בה. תפיסה זו מוסדרת, בין היתר, במסגרת ההגנות הקבועות בסעיף 18 לחוק הגנת הפרטיות. עם זאת, פגיעה שכזו צריכה להיעשות בהתאם לתכלית הוראות הדין ולעמוד בעקרונות הכלליים של פעולה בסבירות ותום לב, וככל שמדובר בגופים ציבוריים – גם בדרישת המידתיות.

פרטיות באמצעי תשלום מתקדמים

להלן יפורטו נקודות מרכזיות הנוגעות להיבטים של פרטיות באמצעי תשלום מתקדמים, אשר עלו מניתוח מסמכי מדיניות הפרטיות ותנאי השימוש של האמצעים והשירותים המרכזיים הפועלים כיום בישראל:

איסוף מידע במסגרת מתן הרשאות גישה – מעיון במסמכי תנאי השימוש ומדיניות הפרטיות של אמצעי התשלום המתקדמים עולה כי הרישום לשירותים מהווה, כברירת מחדל, הסכמה למתן הרשאות גישה לרכיבים ולמקורות מידע שונים במכשירים הניידים, כגון: מצלמת המכשיר; רשימת אנשי קשר; גלריית תמונות; לוח השנה; נתוני מיקום המכשיר ועוד.

הסכמה למתן הרשאות גישה לרכיבים האמורים משמעותה הסכמה לאיסוף מתמשך של מידע אישי רגיש על אודות משתמשים. אמנם, הרשאות מסוימות מחייבות לעצם ההפעלה והשימוש של השירותים. כך לדוגמה, הסכמה למתן הרשאות גישה לרכיב ה-NFC היא הכרחית לשימוש באמצעים מתקדמים לתשלום בבתי עסק. לפיכך, ניתן להבין מדוע עצם הורדת האפליקציה והפעלת השימוש מחייבות גם, כברירת מחדל, קבלת הסכמה לגישה להרשאות שכאלו.

עם זאת סביר להניח שהאמצעים השונים, במתכונתם הבסיסית, יכולים לפעול כנדרש גם ללא מתן גישה לחלק מהרשאות, כגון מתן גישה ללוח השנה של המכשיר או למיקומו הגיאוגרפי. הנחה זו מושתתת על כך שבחלק ממסמכי המדיניות, מוצהר מפורשות כי למשתמשים עומדת האפשרות שלא לאפשר לאפליקציה גישה להרשאות מסוימות, כגון הרשאה לנתוני מיקום. לכן, ביחס להרשאות שכאלו, נדמה שאין הצדקה עקרונית כי הם יידרשו במסגרת של ברירת מחדל, ללא בקשה לקבלת הסכמה אקטיבית מצד המשתמשים.

לאור האמור ועל-מנת לאפשר למשתמשים שליטה ראויה בהרשאות הגישה ובמידע על אודותיהם, מומלץ כי:

א. מסמכי מדיניות הפרטיות ותנאי השימוש של אמצעי תשלום מתקדמים יכללו פירוט בדבר כלל הרשאות הגישה המבוקשות במסגרת רישום ושימוש באמצעים האמורים. על פירוט זה לכלול הסבר תמציתי ומובן בדבר משמעות מתן כל הרשאה ומידת נחיצותה לעצם

הפעלת השרות במתכונתו הבסיסית.⁶ רצוי כי פירוט זה יוצג גם במסגרת הליך הורדת האפליקציות הרלוונטיות לטלפון החכם.

ב. בכל הנוגע להרשאות גישה שאינן מחויבות לעצם הפעלת האמצעי במתכונתו הבסיסית (כגון הרשאה שנועדה לשפר את מתן השירות או כזו שנועדה לאפשר יישום פיצ'רים נוספים ומתקדמים יותר) – **רצוי כי יובהר למשתמשים שהרשאות אלו אינן מחויבות לעצם השימוש באמצעי, וכן שהליך ההסכמה למתן גישה להרשאות אלו ייעשה במסגרת של בחירה אקטיבית מצד המשתמשים (מודל Opt-in), ולא במסגרת של ברירת מחדל (מודל Opt-out).**

איסוף ועיבוד מידע במסגרת קבצי "עוגיות" – קבצי "עוגיות" (Cookies או "קוקיות") מהווים אמצעי טכנולוגי מרכזי וידוע לאימות, מעקב ואגירת מידע הנוגע להתנהלות משתמשים ברשת. מעיון במסמכי תנאי השימוש ומדיניות הפרטיות של אמצעי התשלום המתקדמים עולה, כי בחלק מהאמצעים הסכמת משתמשים לשימוש באמצעים אלו מהווה גם, כברירת מחדל, הסכמה לשימוש בקבצי "עוגיות". מתוך מסמכים אלו עולה כי בחלק מהמקרים, השימוש בקבצי עוגיות נעשה, בין היתר, לצורך התאמת השירות להעדפות משתמשים ולצורך פרסום ממוקד ומותאם אישית.

כאמור, מרבית האנשים אינם נוטים לשנות את הגדרות ברירות המחדל במערכות והיישומים הדיגיטליים בהם הם עושים שימוש. משמעות הדבר היא שמידע אישי רב על אודות משתמשים נאסף, מעובד ומועבר לגורמים מסחריים לצרכים של פרסום ממוקד כתוצאה מהשימוש בקבצי עוגיות, וזאת מבלי שהמשתמשים נתנו הסכמתם הספציפית לכך, ולמרות שמדובר בקבצי עוגיות שאינם חיוניים, קרי שהשימוש בהם אינו מתחייב לצורך עצם מתן השירותים במתכונתם הבסיסית (דבר הנלמד מתוך האפשרות של משתמשים לבקש את הפסקת השימוש בקבצים אלו).

לאור האמור ובהתאם לכל שפורט קודם לכן, **רצוי כי הליך בקשת ההסכמה לשימוש בקבצי עוגיות שאינם חיוניים לשימוש באמצעי התשלום מתקדמים ייעשה באופן נפרד ותוך הצגת הסבר ביחס להשלכות מתן ההסכמה לשימוש בקבצים אלו, וקבלת הסכמה אקטיבית במודל Opt-in.⁷**

⁶ ראו גם סעיף 7(א) לחוק שירותי תשלום, התשע"ט-2019 (להלן: 'חוק שירותי תשלום'), הקובע כי ניתן שירותי תשלום חייב לגלות ללקוח כל פרט מהותי לגבי תוכנו, היקפו, תנאיו ומחירו של שירות שהוא נותן, והסיכונים הכרוכים בו.

⁷ לאחרונה פסק בית הדין האירופי לצדק (The European Court of Justice) כי אין להשתמש בקבצי עוגיות לצורך מעקב אחר משתמשים ברשת אלא לאחר קבלת הסכמה אקטיבית ומפורשת (explicit and active consent) מצדם. ראו:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=218462&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=3926081>. יצוין כי גם המלצה זו בדבר פירוט השלכות השימוש בקבצי עוגיות עשויה לנבוע מהוראות חוק שירותי תשלום, לרבות סעיף 7(א) לחוק זה.

הסכמה לשימוש בטכנולוגיות אחרות – חלק ממסמכי מדיניות הפרטיות ותנאי השימוש שנבחנו כוללים אמירה כי הסכמת משתמשים לשימוש באפליקציות ובאמצעי התשלום כוללת גם הסכמה לשימוש בטכנולוגיות אחרות שיהיה ניתן לעשות בהן שימוש למטרות דומות.

שימוש בטכנולוגיות אחרות (לרבות טכנולוגיות חדשות), או כל שינוי מהותי אחר בפעילות האמצעים, עשוי לשנות את ההשלכות על פרטיותו של אדם. כך לדוגמה, החלטה על שימוש ברכיב המיקרופון המותקן במכשיר הטלפון לשם מטרת זיהוי משתמשים עשויה להגדיל באורח משמעותי את הפגיעה בפרטיותו של משתמש. דברים אלו נכונים גם ביחס לשימוש בטכנולוגיה עתידית מבוססת בינה מלאכותית, העשויה להביא את הפרופילינג של זהות משתמשים לרמת דיוק כה גבוהה, עד שהיא תהווה שינוי דרמטי בכל הנוגע ליכולתו של הפרט לשמור על פרטיותו.

לאור האמור, ומכיוון שהסכמה לפגיעה בפרטיות צריכה על פי חוק הגנת הפרטיות להיות "מדעת", עמדת הרשות היא כי הסכמה כללית לשינוי מהותי בטכנולוגיה שיהיה בעל השפעה על פרטיות, לא יכולה להוות הסכמה מספקת. לפיכך ראוי כי כל שינוי מהותי בסוג או בזווית הטכנולוגיות בהן נעשה שימוש במסגרת אמצעי התשלום המתקדמים, יוצג למשתמשים לצורך קבלת הסכמה אקטיבית מחודשת מטעמם, לרבות תוך פירוט המשמעות וההשלכות האפשריות של השינוי על פרטיותם.

פירוט זכויות מושאי המידע – כפי שצוין קודם לכן, למשתמשים באמצעי התשלום המתקדמים עומדות זכויות ביחס למידע הנאסף על אודותיהם, כגון זכות לעיין במידע ולתקנו. מבדיקתנו עולה כי רק חלק קטן מהחברות מציינות ומבהירות נושא זה במסגרת מסמכי מדיניות הפרטיות/תנאי השימוש שלהן. לאור האמור, ולאור רגישותו של המידע הפיננסי בהקשרים של פרטיות, מומלץ כי מסמכי מדיניות הפרטיות ותנאי השימוש של אמצעי תשלום מתקדמים יכללו פירוט בדבר זכויותיהם של משתמשים במידע הנאסף על אודותיהם. פירוט זה ישפר את יכולתם של משתמשים לשלוט במידע הנוגע אליהם, ולהבין טוב יותר את אופן השימוש בו.

סיום ההתקשרות ושמירת מידע – התנתקות משתמשים משירותי התשלום המתקדמים ומחיקתם את האפליקציות ממכשיריהם מעלות שאלות שונות הנוגעות לפרטיות, כגון: האם החברות המפעילות את האמצעים ממשיכות לשמור את המידע שנאסף טרם ההתנתקות ולעבדו למטרות שונות, או שמא המידע נשמר רק לתקופה מסוימת? בהנחה והמידע נשמר, לאילו מטרות הוא נשמר ולכמה זמן?

מתוך בדיקתנו עולה כי כלל מסמכי מדיניות הפרטיות ותנאי השימוש לא כללו התייחסות מהותית ומפורטת לסוגיית סיום ההתקשרות. אלו שכללו התייחסות מסוימת לסוגיה, עשו כן רק באופן כללי וללא פירוט משמעותי סיום ההתקשרות, לרבות מבחינת המשך השימוש במידע שנאסף וכדומה.

ככלל, נקודת סיום ההתקשרות וסיום השימוש באמצעי התשלום המתקדמים היא קריטית. הנחת המוצא היא כי מרבית המשתמשים אינם מודעים לכך שהתנתקות משירות דיגיטלי אינה מביאה, שלעצמה, למחיקת המידע שנאסף על אודותיהם ולהפסקת השימוש בו לצרכים שונים. דבר זה הוא

משמעותי, במיוחד בכל הנוגע למידע פיננסי ומידע אחר ממנו ניתן ללמוד על זהותו של אדם, העדפותיו ואורחות חייו.

לאור האמור, מומלץ כי מסמכי מדיניות הפרטיות ותנאי השימוש של אמצעי התשלום המתקדמים יכללו פירוט בדבר מתכונת ההתנתקות מהשירותים השונים, השלכותיה מבחינת המשך שמירת המידע האישי שנאסף ואופן השימוש בו לאחר סיום ההתקשרות.

ברמה המהותית מומלץ כי בקשה להתנתקות או לסיום התקשרות מהשירותים השונים ומחיקתם את האפליקציות תביא גם להפסקת השימוש במידע ועיבודו לצרכים מסחריים, וכי שמירתו תיעשה אך ורק לצרכים ההכרחיים לאספקת השירות, שחיוניותם אינם נגרעת גם לאחר ההתנתקות ממנו, או לצורך לגיטימי נקודתי כגון התגוננות מפני הליכים משפטיים שיוזם הלקוח.⁸

סיכום

שימוש באמצעי תשלום מתקדמים, על אף היתרונות הגלומים בו, מציב אתגר מבחינת הגנה על פרטיות משתמשים ויכולתם לשלוט במידע הנוגע אליהם. הליכי הרישום והשימוש באמצעים אלו טומנים בחובם איסוף מידע אישי ופיננסי רב, אשר עשוי לשמש בסיס לניתוח התנהלותם של משתמשים ולהעיד רבות על אישיותם, זהותם, העדפותיהם ואורח חייהם.

לפיכך, עמדת הרשות להגנת הפרטיות הינה כי יש לשים דגש מיוחד על הליך קבלת ההסכמה לרישום ולשימוש באמצעי תשלום מתקדמים, על כל היבטיו, וזאת בכדי לאפשר למשתמשים לשלוט על פרטיותם ועל מידע הנוגע אליהם באופן מיטבי, ועל מנת להבטיח כי השימוש במידע ייעשה בידיעתם ובהתאם להסכמתם המלאה.

במסמך זה הוצגו נקודות מרכזיות הנוגעות לסוגיות של פרטיות משתמשים אשר עלו מניתוח מסמכי מדיניות הפרטיות ותנאי השימוש של אמצעי התשלום המתקדמים המרכזיים הפועלים כיום בשוק הישראלי. יובהר כי אין בדברים בכדי לטעון, ולו לכאורה, כי אופן הפעלתם של אמצעים אלו אינו תקין או שאינו תואם למתחייב מהוראות הדין. עם זאת, עמדת הרשות להגנת הפרטיות היא כי ההמלצות שפורטו במסגרת המסמך מבטאות את הדרך האופטימלית והמיטבית ליישום הוראות חוק הגנת הפרטיות והתקנות מכוחו, ולהענקת המשקל הראוי לסוגית פרטיותם של משתמשים.

⁸ יובהר כי ככל שמשתמש בחר להפסיק את שימושו באמצעי תשלום חכם (כגון ארנק דיגיטלי) של מפעיל מסוים, אך הוא ממשיך להשתמש באמצעי תשלום אחרים של אותו מפעיל (כגון כרטיס אשראי וכדומה), אין בהפסקת השימוש באמצעי התשלום החכם כדי להשפיע בהכרח על המשך שמירת המידע הנאסף אגב אמצעי התשלום האחרים שעדיין נמצאים בשימוש.